Luonnonvarakeskus

2581/00 00 02 00/2022

4.10.2022

Asia: HE 141/2022 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi jätelain muuttamisesta, ke 05.10.2022 klo 09.30

Eduskunta
Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta

Asiantuntijalausunnon esittäjä: Juha-Matti Katajajuuri

Luken asiantuntijalausunto

1 Johdanto

Luonnonvarakeskus keskittyy lausunnossaan tuomaan lähinnä kokonaisvaltaisempaa näkökulmaa asiaan liittyen, eikä niinkään kommentoi yksityiskohtaisesti esitystä lain muutoksesta, paitsi lopussa kalastusvälineiden osalta.

2 Lausunto

SUP-direktiivi on lähtenyt liikkeelle merien muoviroskaantumisesta. Muovituotteiden ja -pakkausten ympäristösuorituskyky ja sen arviointi on kokonaisvaltaisempi asia, jota tulisi tiedeperustaisesti edistää, ja Luke on osaltaan osana Suomen muovitiekarttatyötä ja uutta PlastLife-hanketta sitä edistämässä, alkaen menetelmäkehitystyöstä ja myöhemmin tiedon tuottamisesta. Tämä tutkimusaloite voi mahdollistaa tulevaisuudessa sen, että voisimme arvioida esimerkiksi ruokapakkausten osalta eri tuoteryhmissä ympäristösuorituskyvyltään kokonaisvaltaisesti parhaat pakkaus- ja pakkausmateriaaliratkaisut ja tätä tietoa ja ymmärrystä voidaan hyödyntää poliittisen, yritysten ja kuluttajien päätöksenteon tukena.

Kalastuksen ja kalastusvälineiden osalta, Luke toteaa että on hyvä, että kalastusperäistä jätettä saadaan kerättyä talteen, mutta ongelma on sama kuin aiemminkin: Kalastusvälineiden tuottajavastuu lisää kalastusvälineiden valmistajien ja maahantuojien kustannuksia, jotka ne edelleen siirtävät tuotteen hintaan. Kaupallisen kalastuksen osalta tämä lisää tuotantokustannuksia, mutta niitä on vaikea siirtää kalan tuottajahintoihin, joita säätelee pääosin viljelty kala (Norjan lohi),

3 Lausunnon tiivistelmä

SUP-direktiivi on lähtenyt liikkeelle merien muoviroskaantumisesta. Asia on tärkeä mutta lopulta melko kapea näkökulma arvioida tiettyä materiaalia. Osin käsillä oleva muoviroskaongelma syntyy kuitenkin ihmisten käyttäytymisen seurauksena, eikä niinkään muovista materiaalina itsessään – näin on esimerkiksi pakkausten näkökulmasta. Muoviset pakkaukset on suunniteltu suojaamaan tehokkaasti tuotteita estämällä tuotteiden pilaantumista tai hajoamista. Esimerkiksi ruokaketjun yhteydessä pakkaukset ovat eliminoimassa ruokahävikin syntyä. Muovi ja muovipakkaukset ovat yksi tehokas tapa suojata ruokatuotteita, eri muovilaaduilla ja yhdistelmä(monikerros)materiaaleilla voidaan aikaansaada pakkauksille esimerkiksi hyvät barrier-ominaisuudet (suojaominaisuudet valon, hapen, rasvan yms. osalta) elintarvikkeiden suojaamiseksi.

Yksi vaihtoehto on korvata muovituotteita ja -pakkauksia korvaavilla ratkaisuilla. Kun tarkastelemme pakkauksien tai minkä tahansa muovisten tuotteiden ympäristövaikutuksia kokonaisvaltaisesti, tulisi meidän tarkastella roskaantumisen (ja siitä seuraavan potentiaalisen mikromuovin synnyn ja sen haittavaikutusten) lisäksi lukuisia muitakin ympäristövaikutuksia, kuten ilmastovaikutusta, rehevöitymistä tai esimerkiksi luonnon monimuotoisuuden heikkenemistä.

Kokonaisvaltaisesti tarkasteltuna tulisi arvioida useampia ympäristövaikutuksia samanaikaisesti ja sitä kautta tunnistaa, mitä materiaaleja ja ratkaisuja missäkin sovelluksissa ja missä muodoissa tulisi ympäristösuorituskyvyn maksimoinnin näkökulmasta suosia. Ympäristövaikutuksia arvioitaessa tulisi samaan aikaan ottaa huomioon myös ko. tuotteiden toimivuus ja tekninen suorituskyky.

Muovituotteiden ja -pakkausten ympäristösuorituskyky ja sen arviointi on siis kokonaisvaltaisempi asia (kuin miltä SUP-direktiivin kannalta asia näyttää), ja tätä tulisi tiedeperustaisesti edistää. Luke on osana Suomen muovitiekarttatyötä ja uutta PlastLife-hanketta tätä haastetta taklaamassa ja tavoitetta edistämässä, alkaen menetelmäkehitystyöstä ja myöhemmin tiedon tuottamisesta. Tämä tutkimusaloite voi mahdollistaa tulevaisuudessa sen, että voisimme arvioida esimerkiksi ruokapakkausten osalta eri tuoteryhmissä ympäristösuorituskyvyltään kokonaisvaltaisesti parhaat pakkaus- ja pakkausmateriaaliratkaisut ja tätä tietoa ja ymmärrystä voidaan sitten hyödyntää poliittisen, yritysten ja kuluttajien päätöksenteon tukena.

Kalastuksen ja kalastusvälineiden osalta, Luke toteaa että on hyvä, että kalastusperäistä jätettä saadaan kerättyä talteen, mutta ongelma on sama kuin aiemminkin: Kalastusvälineiden tuottajavastuu lisää kalastusvälineiden valmistajien ja maahantuojien kustannuksia, jotka ne edelleen siirtävät tuotteen hintaan. Kaupallisen kalastuksen osalta tämä lisää tuotantokustannuksia, mutta niitä on vaikea siirtää kalan tuottajahintoihin, joita säätelee pääosin viljelty kala (Norjan lohi),

Jani Lehto

Johtaja, biotalous ja ympäristö

Hyväksytty Luken prosessinhallintajärjestelmässä 04.10.2022 klo 11:45:20.

Asiantuntijalausunnon valmistelijat:
Juha-Matti Katajajuuri

Liitteet: Luken lausunto HE 141_2022 vp

Tiedoksi: Luken kirjaamo, Jani Lehto, Ilkka P Laurila, Timo Myllylä